

I. I. Вітер, канд. екон. наук, доц.,
кафедра європейської інтеграції,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

В. І. Вітер, заступник зав. відділом
проблем рівня життя населення, НДІ праці й зайнятості населення
Мінпраці України та НАН України

ІМПЕРАТИВИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ

Важливою передумовою входження України в світовий економічний простір виступає досягнення нею міжнародних соціальних стандартів. Функції соціального захисту громадян у розвинених країнах виконує соціальна держава. Саме тому проблема її формування в нашій країні знаходиться сьогодні в центрі уваги українського соціуму.

Відзначимо, що поняття «соціальна держава» досліджується суспільними науками більше за півтора століття. На різних історичних етапах еволюції суспільства вчені вивчали державу, її соціальні ознаки, функції, намагалися прогнозувати її розвиток. Тому в наукових джерелах різних історичних періодів соціальною державою вважались: «держава добробуту», «держава всезагального добробуту», «держава соціальної безпеки», «ліберальна соціальна держава», «консервативна соціальна держава», «соціально-демократична соціальна держава», «позитивна держава соціального захисту» та ін. Категорія «соціальна держава» має найвищий рівень узагальнення та передбачає застосування пануючої в суспільстві ідеології (ліберальної, консервативної, соціально-демократичної тощо) для формування відповідної їй (ідеології) моделі соціальної держави. У нашій країні більшість політичних партій є соціально-демократичними, всі міжнародні документи також мають соціально-демократичне спрямування. Отож, в основу моделі соціальної держави в Україні мають бути покладені соціально-демократичні принципи.

Стаття 1 Конституції України проголошує Україну демократичною, соціальною правовою державою. Проте для реального формування соціальної держави необхідне детальне вивчення національної специфіки її змісту, цілей, принципів, пріоритетів,

механізмів функціонування й розвитку. Окрім цього, становлення соціальної держави передбачає перегляд та ідентифікацію її основних функцій.

Головним пріоритетом соціальної держави на сучасному етапі повинні стати забезпечення людського розвитку, формування нової людини — «фахівця ХХІ століття», спроможного підвищити економічну конкурентоспроможність країни й забезпечити соціальний розвиток і прогрес суспільства. На нашу думку, за основу соціальної держави доцільно взяти концепцію національного добробуту, яка більш широко характеризує соціальні держави світу й тому сприятиме наближенню нашого суспільства до політичної стабільності та прискоренню економічного розвитку.

За сучасних умов зростає значення моральних якостей людини. Розуміння громадянами країни важких завдань економічного розвитку, скромність людських потреб у споживанні, порядність, принципівість, відповідальність перед законом всіх без винятку громадян повинні стати нормою у соціальній державі. Без впровадження моральних чинників, які прищеплює система освіти, становлення соціальної держави є неможливим.

Принцип загального добробуту повинний враховувати не просто високий рівень життя населення у далекій перспективі, а чітку систему соціальних стандартів, серед яких основний соціальний стандарт повинний встановлюватись у відповідності із Законом України «Про прожитковий мінімум». На основі прожиткового мінімуму держава визначає і забезпечує гарантований мінімум доходів (мінімальну заробітну плату, виплату пенсій, різні види допомоги тощо), які разом із системою соціального захисту населення створюють умови для життєдіяльності в суспільстві.

Оскільки створення соціальної держави в Україні є важливим і надзвичайно складним завданням, ми вважаємо, що воно має виконуватися у кілька етапів: перший етап — створення держави соціальної безпеки, другий — держави соціального добробуту, третій — держави соціального прогресу. Критеріями для етапу держави соціальної безпеки є ліквідація бідності та зменшення диференціації населення за доходами, для держави добробуту — реалізація міжнародних соціальних стандартів, забезпечення повної зайнятості та створення середнього класу, для держави соціального прогресу — повна реалізація громадянських прав і свобод людини, її вільний розвиток у відповідності із потребами та високий індекс людського розвитку. Кожний з етапів становлення соціальної держави повинний відповідати потенціалу еконо-

мічного розвитку та узгоджуватись з відповідною соціально-економічною політикою держави. І тільки досягнувши третього етапу, можна говорити про становлення соціальної держави в нашій країні.

*А. А. Грищенко, канд. екон. наук, доц.,
кафедра міжнародної економіки,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

ІНСТИТУЦІЙНІ ОСНОВИ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄС ПРИКОРДОННИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Поряд із підвищенням конкурентоспроможності та конвергенцією регіонів, транскордонне співробітництво визначене пріоритетним напрямом розвитку регіональної політики Європейського Союзу до 2013 року та нової економічної стратегії ЄС: Європа — 2020, а також є важливим елементом Державної стратегії регіонального розвитку України на період до 2015 року. Важлива роль у розвитку транскордонного співробітництва у політиці ЄС, протяжність кордону якого з Україною становить 1390 км, призводить до зміни архітектури всього євроінтеграційного простору. Тому розуміння логіки транскордонної регіональної інтеграції на внутрішніх і зовнішніх кордонах ЄС набуває особливого значення для аналізу взаємодії України, зокрема західних областей, із сусідніми європейськими країнами в реалізації територіальних і галузевих програм їх господарської діяльності.

Необхідно відмітити, що незважаючи на вагомі теоретичні і прикладні розробки даної проблематики вітчизняними і зарубіжними ученими, які сформували наукові підходи до розкриття методологічної основи економічної категорії «транскордонне співробітництво», його сутності, форм, інституційних інструментів і місця і ролі у політиці ЄС та України, зокрема Д. Лук'яненко, Т. Кальченка, А. Поручника, Ю. Гайдай, В. Будкіна, М. Долішнього, В. Новицького, А. Філіпенка, А. Гальчинського, Н. Микули, Н. Луцишиної, І. Студеннікова, Ю. Макогона, В. Ляшенка, В. Чужикова, М. Епскірхена, Н. Лебуна, Г. Рау та ін., залишаються недостатньо дослідженими питання узагальнення трактування поняття транскордонного співробітництва, виявлення закономірностей